

Oponentský posudek na bakalářskou práci Jakuba Marka
„Jesus Kind“ Egon Bondy jako inspirace Bohumila Hrabala

Téma bakalářské práce nebylo dosud v hrabalovské ani bondyovské literatuře podstatněji vytčeno, a protože Jakub Marek v úvodu práce rozlišuje mezi Bondym coby postavou v Hrabalových textech a Bondym – inspirátorem tvůrčí metody u Hrabala, sliboval spis nové poznatky. Bohužel se nenaplnily, a ukázalo se, že rozbor se nevyrovnal se základními otázkami takto položené problematiky.

Východiskem k úvodním pasážím o životě „reálného“ Bondyho, Hrabala a Boudníka, s nimiž jsou pak konfrontovány literární postavy týchž jmen, jsou autoru bakalářské práce Hrabalovy a Bondyho texty, které při vši svězivotopisnosti či dokumentárnosti jsou pořád beletrií, jejíž vypravěči se v různé míře maskují. Jakub Marek ale pracuje s realiiemi těchto próz jako s empirickými fakty a pomíjí otázky umělecké stylizace, nebo přímo mystifikace, které Bondyho i Hrabalovy texty charakterizují nejvýrazněji. Je pravda, že podobně naivně čtou i autoři odborné literatury, které Marek cituje (Mazal, Pilař, Zandová), ale i to je součást bakalářské práce: orientovat se v literatuře předmětu a najít si v ní případné inspirace. Domnívám se, že Rothová (1986/93) ani Jankovič (1996) nebyli prostudováni, ale jen se z nich ilustrativně citovalo, z prvních Hrabalian (1990) je zmíněna jen plytká stať V. Novotného, zatímco Kadlec, Kolár, Karfík, Chvatík, Kroutvor apod. zůstali nepovšimnuti, stejně jako druhý sborník Hrabaliana rediviva (2006), nepoznání zůstali dále pro zvolené téma podstatní Havel, Lopatka, Suchomel, Frynta, Richterová, další studie Jankovičovy...

Rozbor se proto v bakalářské práci odvíjí kruhem: Bondy v Hrabalových prózách má mnoho styčných bodů se skutečným Bondym, o němž se však převážně dozvídáme – z Hrabalových textů. Od s. 26 zapojuje J. Marek do výkladu termíny „legenda“ a či „mytologie“, ale nijak jejich užití nevysvětluje, a zřejmě po nich sahá v běžné konvenci ve významu „obraz o...“. Na s. 28 je řeč přímo o „legendárním obrazu“ či „postavě“ (též na s. 36), ale i tady půjde zřejmě o synonymum k „obecně pocíťovaný“ nebo „nějak pověstný“. Způsob legendarizace či mytologizace v literárním textu není ani naznačen. Na s. 33 a 35 se ojedinele objeví termíny „autostylizace“, „automystifikace“ a „stylizace“, ale nejsou nijak uvedeny nebo vysvětleny a J. Marek s nimi dále nepracuje. Přitom právě u nich se mělo začít a jako označení uměleckých postupů se tyto výrazy měly stát klíčovými slovy práce vedle Bondyho a Hrabalova jména a vedle „totálního realismu“.

I při zacházení s touto Bondyho poetikou (ve stejnojmenné sbírce a v Hrabalových „totálně-realistických“ textech) v závěrečné třetině práce (s. 37–49) se Bondyho a Hrabalovy výroky berou příliš doslovně a zapomíná se na ambivalentní, hravé zaujetí uměleckého stanoviska, které sice připouští výklad vzdoru proti stalinistické estetice, ale neomezuje ho rozhodně jen na tento rozměr. Výklad J. Marka navíc v tvorbě autorů skupiny Půlnoc vůbec nepředpokládá ironické významy, které

byly pro tvůrčí zaujetí průvodní a při interpretaci textů na ně nelze nebrat ohled. Například vztah titulu a podtitulu Hrabalovy *Jarmilky (Dokumentu)* nejsou vůbec tak doslovné, jak dovozuje autor bakalářské práce, a podle věty, „snaží se [Hrabal] ve výsledku zobrazit realitu takovou, jaká skutečně je, oproštěnou od vší ideologie, předsudků“ (s. 47), se dokonce zdá, že zaměňuje výstavbu uměleckého textu za vrstvu „zobrazovaných předmětů“.

To jsou hlavní problémy práce. V souvislosti se sporností formulační se zastavím u dvou dalších příkladů, které jsou nápadnější o to víc, že práce jinak není napsána neobratně. (1) Věta „Bondy se i díky této široce rozšířené legendě stal nejvýznamnějším představitelem a guruem českého undergroundu“ (s. 36) je nesmyslná, neboť říká, že undergroundové hnutí bylo vedeno „široce rozšířenou legendou“. Opak je pravdou: „Představitelem undergroundu“ se Bondy stal výhradně svým básnickým dílem, životními postoji a osobním působením na literární, výtvarné, filmové a jiné umělce. „Legendou“ byl možná pro ty, kdo se s ním nesetkali, a takových bylo v hnutí undergroundu málo. (2) „Dnes čteme díla socialistického realismu s odstupem, neboť máme zpětně jakousi představu o době, ve které byla napsána. Údaje, jež se z těchto děl dočteme, si můžeme dát do souvislostí s tím, co víme o komunistickém totalitním režimu, a můžeme tak leccos zjistit o jeho praktikách či cílech“ (s. 37). – S větším nebo menším „odstupem“ čteme jakýkoli literární text, východisko není distinktivním, nýbrž zcela univerzálním konstatováním. Druhá část výpovědi plausibilní je, ale činí z literárního díla prostředek historického poznání. Jím literární dílo jistě je také, ale protože autor bakalářské práce nic jiného neříká, vypadá to, jako by to byla jediná podstata umění.

Práce je přitom napsána na přijatelné jazykové a slohové (pohříchu však publicistické) úrovni, jediným opakujícím se formálním prohřeškem je kladení tečky před i za zadní uvozovky u většiny citací, což je mrzuté, ale zanedbatelné. V zásadě naplňuje bakalářský spis požadavky kladené na tento žánr, ale nemohu bohužel navrhnout jiné hodnocení než „dobře“.

Michael Špirit, 17. června 2013